

Správa o činnosti Nadácie M. R. Štefánika v roku 2017

Činnosť Nadácie M. R. Štefánika v roku 2017 pokračovala v aktivitách, ktoré sú rozpracované vždy na dlhšie časové obdobie. V ostatných rokoch a tiež v súčasnosti sa aktivity viažu a pripomínajú predovšetkým na významné výročia bojov v 1. svetovej vojne, cez vznik prvej Československej republiky, až po návrat posledných ruských legionárov do vlasti v roku 1920. Všetky tieto historické udalosti sú späté s dielom a odkazom M. R. Štefánika. Tieto aktivity sú zakotvené v programe dlhodobého plánu činnosti nadácie (Zásobník aktivít), ktorý sa pravidelne aktualizuje a niektoré vyplývajú zo spoločného Memoranda s Čs. obcou legionárskou (ČsOL) a Spoločnosťou M. R. Štefánika. Mnohé aktivity, keďže majú dlhodobý charakter sa realizujú aj v závislosti od finančných prostriedkov, o ktoré nadácia každoročne žiada vo svojich projektoch v jednotlivých rezortoch. V roku 2017 Nadácia získala dotáciu Ministerstva obrany SR.

Tradičnou významnou akciou Nadácie je pietny akt kladenia vencov 4. Mája pri Pamätníku M. R. Štefánika, kde si pripomíname tragickú smrť M. R. Štefánika. Tento pietny akt sa koná pod záštitou a v spolupráci s Ministerstvom obrany SR. Aj v hodnotenom roku sa kladenia vencov zúčastnili zástupcovia mesta a mestských častí a pozvaných zástupcov diplomatických zborov. Za Nadáciu M.R. Štefánika mal príhovor predseda správnej rady prof. Dušan Bakoš. Teší nás skutočnosť, že záujem a účasť na tomto podujatí sa z roka na rok zvyšuje a takto organizovaná spomienka je účastníkmi veľmi vysoko hodnotená. Zástupcovia Nadácie sa podobných akcií v pamätných májových dňoch zúčastnili aj na spomienkach v Košariskách a na Bradle, ako aj na spomienke pri mohyle v Ivanke pri Dunaji.

Veľkú popularitu nám získala putovná výstava Nadácie a Ústavu politických vied SAV v Bratislave „Roky bojov, obetí a nádejí (1914-1920)“, ktorá pozostáva zo šestnástich roll-up panelov. Ideovým zámerom tejto putovnej výstavy je pripomenúť verejnosti, ale najmä žiakom a študentom najvýznamnejšie historické udalosti: 100 rokov od prvej svetovej vojny, 100 rokov od vzniku a vystúpenia československých légii - spoločného boja Slovákov a Čechov za slobodu, 100 rokov od vzniku Československej republiky, 100 rokov od tragického skonu M. R. Štefánika. Presúvanie výstavy po Slovensku zabezpečovali poväčšine členovia Nadácie vlastnými silami a bez nároku na finančné prostriedky Nadácie. Na vernisážach a predstavení výstavy sa zúčastňovali členovia Nadácie na čele s PhDr. Vrábelom, ktorý vždy otvára a prezentuje základné myšlienky prednáškou pri vernisáži výstavy. V roku 2017 sa takto podarilo úsilím niektorých členov Nadácie, predovšetkým Dr. Vrábela a Ing. Šestáka zabezpečiť vernisáže panelovej výstavy v ďalších mestách Slovenskej republiky. Súčasne sa pri tejto príležitosti organizovali prednášky a besedy so školskou mládežou a verejnosťou. Pre stredné školy sa zabezpečovala distribúcia multimediálneho prezentačného CD a brožúrky k výstave.

Výstava mala úspech na viacerých miesta Slovenska. Po Humennom sa výstava presunula do Vranova nad Topľou, kde sa uskutočnila vernisáž 21. februára 2017 v budove Gymnázia a Obchodnej akadémie na ulici Dr. Cyrila Daxnera. Úvodné slovo o výstave mal Dr. Ferdinand Vrábel, ktorý v závere odpovedal aj na otázky študentov. O výstave priniesla zvukovú reportáž rozhlasová stanica RTVS Regina-východ. Výstava bola postupne prezentovaná v Stropkove a Starej Ľubovni. V dňoch 01.06. - 30.06.2017 bola výstava inštalovaná v Košiciach v Štátnej vedeckej knižnici a následne Dr. Vrábel a Ing. Šesták otvárali výstavu v Synagóge v Brezne (3.7. – 31.7. 2017). Potom pokračovali prezentácie výstavy v rámci sprievodných akcií programu

Légiovlak v Košiciach a vo Zvolene a ďalej v Posádkovom dome v Trenčíne, v Múzeu dopravy v Bratislave a bohatý program roku 2017 zakončila expozícia výstavy v Základnej škole Milana Hodžu v Bratislave. Celá výstava podľa jednotlivých panelov je prezentovaná aj v brožúrke „Roky bojov, obetí a nádejí 1914-1920“, ktorú vydala Nadácia a ktorá sa pripomína pri vernisážach a iných aktivitách nadácie. V roku 2017 sme realizovali dotlač brožúrky v náklade 1.000 ks.

V zmysle podpísaného memoranda a účasti na projekte LEGIE 100 sa Légiovlak so slovenským vozňom v období od 1. augusta do 28. septembra 2017 postupne predstavil v deviatich mestách Slovenska. Jeho púť po Slovensku začala v Žiline a nasledoval Dolný Kubín, Poprad, Medzilaborce, Humenné, Košice, Zvolen, Nitra a dvojmesačná cesta skončila v Múzeu dopravy v Bratislave. Vozeň, ktorým prispela Nadácia do Légiovlak, je vybavený dobovou dielenskou expozíciou a expozíciou s panelmi, prezentujúcimi účasť Slovákov v čs. légii a význam M. R. Štefánika pri ich budovaní. Do súpravy Légiovlak bol pre rok 2017 zaradený štábný vozeň a premietací vozeň, v ktorom sme prezentovali našu výstavu „Roky bojov, obetí a nádejí 1914-1920“ z CD nosiča. Pri prevádzke a propagácii légiovozňa spolupracujeme s Klubom historickej techniky pri Rušňovom depe vo Zvolene.

Prezentácia Légiovlak bola v roku 2017 mimoriadne úspešná a vysoko bola hodnotená aj zo strany našich partnerov z ČsOL. Nás teší, že sa zaznamenala mimoriadne vysoká návštevnosť, spolu 47.550 návštevníkov a z toho okolo 5.000 žiakov zo škôl, napriek tomu, že boli počas prezentácie ešte školské prázdniny. Úspešná bola aj verejná zbierka s výnosom 4.099 €, s ktorou sme sa s ČsOL podelili. V súvislosti s prezentáciou Légiovlak na Slovensku treba oceniť mimoriadnu organizačnú aktivitu správcu nadácie Ing. Pavla Šestáka.

Do budúcnosti sa spoločne zamýšľame nad vybavením ďalšieho vozňa do súpravy Légiovlak vo vybavení „tepľušky“. V úzkej spolupráci s Ministerstvom obrany SR a ČsOL sa postupne pripravuje program prezentácií vlaku na Slovensku v rokoch 2018 a 2019. Po zabezpečení potrebných finančných prostriedkov, ktoré sú pre Légiovlak vybilancované k oslavám 100. výročia 1. československej republiky, by sa mal Légiovlak predstaviť opäť s pozmenenou trasou vo viacerých mestách Slovenska.

Nadácia ďalej pripravila a vydala skladačku „Slováci v čs. légii“ v náklade 6.000 ks. Cieľom skladačky je stručne charakterizovať obdobie rokov 1914-1918 z pohľadu účasti Slovákov v odboji, zapojenia do čs. légii a úlohe M.R. Štefánika pri vytváraní čs. légii a vzniku Československej republiky. Všetky tieto propagačné materiály slúžili aj pri prezentácii Légiovlak v Českej republike aj na Slovensku.

Významnú udalosť pobytu generála M. R. Štefánika medzi legionármi v Rusku si chceme pripomenúť aj v zahraničí v Jekaterinburgu, kde Štefánik už ako generál Čs. légii počas inšpekčnej cesty v decembri 1918, podstatne ovplyvnil ďalšie pôsobenie legionárov v Rusku a ich návrat cez Sibír a Vladivostok do vlasti. Pokračujeme v rokovaní s priateľmi z Jekaterinburgu, s ktorými sa stretávame na konferenciách ČsOL v Prahe. Námet tabule (rozmery 65x45cm, text v troch jazykových mutáciách) je pripravený a odsúhlasený Správnou radou nadácie. Rozhodujúce pre realizáciu bude získanie všetkých povolení na jej osadenie od príslušných úradov v Jekaterinburgu.

Členovia Nadácie privítali realizáciu divadelnej hry autorky Evy Borušovičovej „Štefánik - Slnko v zatmení“, pri ktorej pomáhali odbornými radami. Hra režírovaná autorkou mala premiéru v Divadle Andreja Bagara v Nitre 24. júna 2017. Pri premiére Ing. Pavel Šestáček zabezpečil požičanie obrazov fotografií z Národného múzea

v Martine. Na premiére sa zúčastnili členovia správnej rady a poskytli sme možnosť návštevy aj spriazneným organizáciám, ktoré sa venujú propagácii odkazu M.R. Štefánika.

21. júla 2017 sa na Košariskách uskutočnili oslavy 137. výročia narodenia generála Milana Rastislava Štefánika. Na podujatí sa zúčastnili rodáci Štefánika z Košarísk, Priepravného a Brezovej pod Bradlom, početní hostia, školská mládež aj delegácia z Hodonína a zástupcovia Československej obce legionárskej. Za Nadáciu sa oslavného stretnutia zúčastnili profesor Ing. Ján Fúška, DrSc. s manželkou Alžbetou a PhDr. Ferdinand Vrábel.

V júli 2017 sa konal 6. ročník Cykloprejazdu Košariská-Hodonín, ktorého tradičným organizátorom je PhDr. Vrábel. Účastníci cykloprejazdu vo dvoch etapách navštívili pamätné miesta viažuce sa k M. R. Štefánikovi, T. G. Masarykovi a pamätníkom 1. svetovej vojny.

V dňoch 1. – 2. decembra 2017 sa v Prahe a v Pardubiciach uskutočnil už piaty ročník medzinárodnej legionárskej konferencie Československej obce legionárskej (ČsOL), ktorý bol pod názvom „**Zborov náš vzor! 1917, 1942, 2017**“ venovaný okrúhlym výročiam významných výročí československého prvého a druhého odboja – stému výročiu bitky pri Zborove (2. júla 1917) a sedemdesiatemu piatemu výročiu vojenskej operácie Antropoid (27. mája 1942). Aj preto sa konferencia tentoraz konala na dvoch miestach – s témou Zborova v Prahe v Národnom pamätníku na Vítkove a s témou Antropoid v Pardubiciach – Zámečku. Na konferencii sa zúčastnili predseda Správnej rady Nadácie prof. Dušan Bakoš, správca Nadácie Ing. Pavel Šesták a člen Správnej rady PhDr. Ferdinand Vrábel. S referátom na konferencii vystúpil F. Vrábel na tému „Ohlas bitky pri Zborove v Rakúsko-Uhorsku“ a P. Šesták, ktorý sa zaoberal reflexiami o návšteve Légiovľaku na Slovensku v auguste a septembri 2017.

V dňoch 27. 6. – 4. 7. 2017 sa pri príležitosti stého výročia víťaznej bitky Československej streleckej brigády v Rusku pri Zborove (2. júla 1917) uskutočnila národná púť do Zborova na Ukrajinu. Cieľom bola pietna spomienka na padlých Čechov a Slovákov v Zborovskej bitke, súčasť tzv. Kerenského ofenzívy. Túto významnú spomienkovú akciu na víťaznú bitku pred sto rokmi usporiadala Československá obec legionárska (ČsOL) v spolupráci s Poslaneckou snemovňou Parlamentu Českej republiky, Ministerstvom obrany Českej republiky, Generálnym konzulátom Českej republiky v L'vove a viacerými vlasteneckými spolkami v Českej republike aj na Ukrajine (Český spolok). Za nadáciu sa tejto púte zúčastnil Dr. Vrábel.

Dr. Ferdinand Vrábel reprezentoval nadáciu aj na púti Československej obce legionárskej do Talianska, ktorá sa uskutočnila v dňoch od 22. septembra do 2. októbra 2017. Cieľom bolo navštíviť zajatecké tábory Padula, Santa Maria Capua Vetere a Sulmona, kde boli sústredení počas 1. svetovej vojny rakúsko-uhorskí zajatci, medzi nimi aj desaťtisíce Čechov aj Slovákov.

Nadácia M. R. Štefánika má vo svojom programe venovať sa aj ďalším skvelým osobnostiam našich dejín. Preto sme sa pridali k spomienke na významnú osobnosť slovenského národa Milana Hodžu. Tradične dobrá spolupráca s Ústavom politických vied SAV a jej riaditeľom Miroslavom Pekníkom viedla k realizácii putovnej výstavy „Milan Hodža – štátnik a politik, novinár, publicista a vedecký pracovník“, ktorá za podpory obce Sučany mala v tomto meste vernisáž. Výstava mala svoju prezentáciu na Základnej škole M. Hodžu na Škarniclovej ulici v Bratislave, V Univerzitnej knižnici v Bratislave sa uskutočnila aj beseda za účasti viacerých členov Nadácie.

V súvislosti s dotiahnutím konečných prác na soche M. R. Štefánika a légii v areáli Eurovea, prebehlo rokovanie s architektom Kopačkom o doplnení autorov znovu postaveného súsošia a osvetlenia pamätníka, ako aj uskutočnení údržby súsošia.

Predmetom viacerých, aj neformálnych stretnutí členov nadácie boli rokovania o realizácii cesty pracovne nazvanej „Od kolísky po hrob“, ktorá by spájala Košariská s Bradlom a sčasti kopírovala historickú cestu, ktorou sa uberal pohrebný sprievod s telom M. R. Štefánika k jeho uloženiu do hrobu na Bradle v máji 1919. Na základe vypracovanej dokumentácie, ktorú poskytla nadácia starostke Košarísk pani Abramovičovej, sme sa zúčastnili rokovania o ďalšom postupe pri realizácii tohto zámeru. Ako sme boli informovaní, situácia sa nateraz skomplikovala novým schváleným členením zón ochrany okolo národnej pamiatky, kde sa práce na ceste vylučujú. Pre možnú realizáciu cesty zatiaľ nie je žiadna zhoda medzi mestom Brezová pod Bradlom a dotknutých obcí Košariská a Priepasné. Situáciu budeme ďalej monitorovať a konzultovať so zainteresovanými stranami.

V nadácii rovnako rezonuje potreba rozšírenia Múzea M. R. Štefánika na Košariskách o časť venovanú M. R. Štefánikovi a čs. légiam. Fotografickú dokumentáciu pripravil prof. Fuska a uvažuje sa o architektonickej štúdii riešenia hospodárskej prístavby budovy múzea, k čomu by bolo potrebné získať aspoň základné finančné zdroje. Prebehlo rokovanie so Slovenským národným múzeom s riaditeľkou Dr. Podušelovou, ktorá vysvetlila situáciu s múzeom na Myjave, ktoré je v súčasnosti v prestavbe a kde by sa mohla v budúcnosti takáto expozícia vytvoriť. Múzeum má záujem o všetky artefakty a spoločný postup pri budovaní expozícií o čs. légiiach a prejavilo záujem aj o realizáciu spoločnej konferencie k M.R. Štefánikovi a légiiam v roku 2019.

Ako vidieť z predloženej správy k výročnej konferencii Nadácie M. R. Štefánika, činnosť nadácie v roku 2017 bola bohatá a neobmedzovala sa iba na riadne stretnutia správnej rady Nadácie. Aktivita členov správnej rady najmä Ing. Šestáka, prof. Fusku, PhDr. Vrábela, Ing. Sadáka, prof. Bakoša a Ing. Schmidta sa prenášala do neformálnych pracovných stretnutí, zameraných na riešenie aktuálnych problémov a na usmerňovanie činnosti. Zo správy tiež badať, že činnosť Nadácie M.R. Štefánika je pomerne široká a dôstojne sleduje svoj hlavný cieľ – šírenie odkazu M. R. Štefánika.

V Bratislave, 19. Marca 2018

Dr.h.c. prof. Ing. Dušan Bakoš, DrSc.
predseda správnej rady